

CASTELLS CATALANS

PIERA

Nom del castell: Piera
Data de construcció: X
Municipi: Piera
Comarca: Anoia
Altitud: 275 m
Coordenades (Geogràfica - ETRS89)
E 1.741651 N 41.515965
Com arribar-hi: està situat prop de l'església de Santa Maria, al final del carrer Major, en la zona del casc antic de Piera, vila i municipi de la comarca de l'Anoia.

Façana sud del castell. Foto de Jordi Gironès.

El castell

El castell termenat de Piera (el *castrum Apia-ria*, anomenat primerament de Fontanet) és documentat des de l'any 955, i ocupà el lloc d'un poblat ibèric.

Història

Alguns historiadors li suposen un origen romà, fet no provat documentalment. El nom deriva del llatí *Apiaria* «abellars». Des del 963 al 1010 pertangué al monestir de Sant Cugat del Vallès. Passà al vescomtat de Barcelona i, el 1030, Udaldar, que l'havia rebut del seu pare, el vescomte Guitard, el vengué a la seva muller Riquilda. El 1063 és propietat de Ramon Berenguer I i també el posseïren els seus successors de la Ciutat Comtal, com a senyors jurisdiccionals de la vila i terme de Piera.

Jaume I va fer repetides visites i estades al castell de Piera, i la més llarga fou la d'agost-desembre de 1268. El 1264, el rei Conqueridor lliurà un privilegi a favor dels seus vassalls de Piera per a poder resoldre a la vila mateix les causes i els plets que els afectessin. Jaume I, el 1265, va fer donació del castell a la família Sescorts o Curtibus, cavallers i comandadors de l'orde de Sant Jordi d'Alfama. Segons l'historiador Josep Barba Raventós, la donació fou una compensació de Jaume I per l'ajuda prestada per la família Sescorts o Curtibus (també comandadors d'Agramunt i senyors del castell de la Torre Salvana) a la conquesta de València. En el docu-

ment de donació, consta que els Sescorts o Curtibus farien l'administració del castell i també tindrien l'obligació d'estatjar al rei i al seu seguici en cas de visita reial cosa que feren en nombroses ocasions amb Jaume I, Joana Enríquez, Joan II entre altres monarques catalans. La família Sescorts o Curtibus, generació rere l'altra hi romangueren fins al segle XVIII quan van entroncar amb els Viala-Aguilera i el castell va passar a mans dels Viala-Aguilera-Sescorts en detriment de la branca del seu cosí Pere Vallès Sescorts després d'un llarg litigi.

Jaume I, el 1285, va cedir Piera al monestir de Poblet, però, usant una salvaguarda, el 1291, fou reincorporat a la corona per Alfons II. El 1280, el rei Pere II havia donat Piera a Guillem Ramon de Cardona. Després passà al comtat d'Urgell i, per herència, la rebé el comte Jaume, el darrer de la nissaga. Li fou confiscat pel rei Ferran d'Antequera, mort a Igualada el 1416.

El successor, Alfons IV, el Magnànim, el 1431, féu venda de la baronia de Piera —però conservà el castell, que no sortí mai de mans de la monarquia— al monestir de Pedralbes, amb la jurisdicció alta i baixa, civil i criminal i el mer i mixt imperi. La primera abadessa i baronessa de Piera va ser Elisenda de Montcada, fundadora de la comunitat de les monges clarisses, que morí el 1447. El març de 1461, Joana Enríquez, muller de Joan II, es refugià al castell de Piera. El monestir de Pedralbes va perdre temporalment el domini de Piera i la comunitat

de religioses fou castigada per haver proporcionat recursos als consellers barcelonins i, per aquest motiu, el rei Joan II va donar a Pere Daura, en temps de la guerra, la senyoria baronial pierenca.

El 1472, al final de la guerra civil catalana, el monestir de Pedralbes fou el lloc de reunió de Joan II amb els consellers de Barcelona per establir les condicions de la capitulació de la Ciutat Comtal, i el 7 de maig de 1531, quan era abadessa i baronessa Teresa de Cardona, una comissió de vassalls de Piera tingué una audiència amb Carles V, de visita a Barcelona, i el monarca els va confirmar que havien de pagar el delme de totes les collites, com sempre, i no solament del pa i del vi, com ells pretenien. La senyoria del monestir de Pedralbes, el 1756, va obligar que Piera només pogués emprar en el seu escut i els seus segells la divisa del monestir, mentre que els consellers pierencs defensaven l'heràldica monàrquica de les barres de Catalunya i Aragó i l'albarda amb el soldat que la portava, cosa que no els fou permesa per l'autoritat monacal.

Finestral del castell. Foto de Jordi Gironès.

Portal del castell. Foto de Jordi Gironès.

Amb l'abolició de les senyories i per un acord municipal del 1822, la vila de Piera recuperà la sigil·lografia més antiga. Per alleugerir la tributació tradicional, una sentència judicial de 1759 dictà una reducció i s'acordà que el monestir de Pedralbes hauria de rebre cada any per Nadal: 33 lliures en moneda barcelonesa, una dotzena de capons, 12 gallines, 12 perdus i 4 gerres de mel de 15 lliures cadascuna. Ho havia de lliurar personalment un conseller de Piera.

En arribar l'hora de la desamortització, el 1832, el castell de Piera es convertí en propietat de Ventura de Viala, baró d'Almenar i notari de Tàrraga, descendent dels Curtibus o Sescorts ja que l'última Sescorts es casà amb un Aguilera al segle XVIII. Mitjançant una concòrdia amb el seu cosí Pere Vallès Sescorts en va ser l'hereu. Segons consta al «Nobiliario de los Reinos y Señoríos de España», por D. Francisco Piferrer (Tomo II, pàgina 106, Núm. 832 Madrid, 1857) i a l'Enciclopèdia Catalana, els Viala ja havien emparentat amb els Sescorts quan al 1333 Ana Maria Sescorts es casà amb Ramon de Viala, ambaixador del rei a Tunísia.

L'Any 1916 Ramon de Viala i d'Ayguavives, Baró d'Almenar, deixà enllestida una restauració magnífica. Encara avui en dia es conserva una placa que commemora la restauració. Més endavant va passar a mans, successivament, de Pere Forns i Caralt, de Joana Gener i de Just Oliveres i Llopart, que ho fou fins a les darreries del segle XX. Els seus propietaris actuals, és la família Oliveras Sastre-Marqués.

Imatge antiga del castell reproduïda en una postal.

Arquitectura

El castell de Jaume I està dins l'àmbit d'arquitectura militar, datat de mitjans del segle X. Fou reconstruït per Jaume I l'any 1320 i restaurat el 1916 per Ramon Viala, baró d'Almenar, sota la direcció de Sebastià M. de Plaja. És una restauració de tipus historicista seguint un criteri més senyorial que estrictament històric que manté alguns dels elements originals, com la porta adovellada de mig punt i algun finestral tardo-gòtic. La torre fou aixecada de nou al mateix lloc on hi havia els fonaments de l'antiga. També es reedificaren les muralles i es van fer noves finestres.

Es troba en zona elevada formant un recinte emmurallat. La muralla amb els seus particulars merlets i contraforts, envolta el castell i part de l'església. El castell és de planta rectangular amb una significant torre d'homenatge quadrada. La seva estructura estaria formada per tres nivells: la sala d'armes i masoveria, la planta noble i les golfes. Pel que fa a les obertures de la construcció, s'observen una gran varietat d'estils. En primer instant són notòries les espitlleres al llarg de la torre principal. A més a més, s'aprecien en la franja inferior de l'edificació vans (Va: l'obertura entre l'interior i l'exterior) d'estil tardo-gòtic amb arc trevolat i conopial. Cadascun dels finestrals és dotat d'uns específics detalls, en els quals es veuen unes representacions facials a la ramificació inferior dels arcs.

A l'interior, a la part baixa, s'hi conserva la seva configuració original: amb parets d'un gruix de 2 m i la volta i columna que serveix d'eix a tot l'edifici.

Una gran escalinata porta al pis superior el qual està decorat amb estil vuitcentista amb sostres de fusta, mobiliari de diversos estils i un menjador amb una gran llar de foc.

En la construcció medieval es va emprar l'aparell de maçoneria de pedra, referent a un paredat rústic format per pedres de geometria irregular i junta de morter ampla.

Extret de *Catalunya Romànica, vol. XIX El Penedès - l'Anoia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992, p.313, ISBN 84-7739-402-4, i del web: https://ca.wikipedia.org/wiki/Castell_de_Piera

Elena Fàbregas i Corts
Jordi Gironès i Vilardebò
Juny de 2014

Placa situada en una façana del castell, dedicada a Ramon de Viala i de Ayguavives, Baró d'Almenar.